Evropski parlament
2024-2029

Odbor za ekonomske in monetarne zadeve

2025/2056(INI)

14.5.2025

OSNUTEK POROČILA

o učinkih umetne inteligence na finančni sektor
(2025/2056(INI))

Odbor za ekonomske in monetarne zadeve

Poročevalka: Arba Kokalari

VSEBINA

Stran

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA 3

OBRAZLOŽITEV 9

PRILOGA: SUBJEKTI ALI OSEBE, OD KATERIH JE POROČEVALKA PREJEL PRISPEVKE 10

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o učinkih umetne inteligence na finančni sektor
(2025/2056(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju sporočila Evropske komisije z dne 9. aprila 2025 z naslovom Akcijski načrt za celino umetne inteligence (COM(2020)0165),

– ob upoštevanju poročila Evropskega organa za vrednostne papirje in trge (ESMA) z dne 25. februarja 2025 z naslovom *Artificial intelligence in EU investment funds: adoption, strategies and portfolio exposures* (Umetna inteligenca v naložbenih skladih EU: sprejetje, strategije in izpostavljenosti portfelja),

– ob upoštevanju izjave ESMA z dne 30. maja 2024 o uporabi umetne inteligence pri zagotavljanju investicijskih storitev za male vlagatelje,

– ob upoštevanju poročila Evropskega organa za zavarovanja in poklicne pokojnine (EIOPA) z dne 10. februarja 2025 o oceni učinka mnenja EIOPA o upravljanju umetne inteligence in obvladovanju tveganj,

– ob upoštevanju poročila EIOPA z dne 30. aprila 2024 z naslovom *Report on the digitalisation of the European insurance sector* (Poročilo o digitalizaciji evropskega zavarovalniškega sektorja),

– ob upoštevanju poročila Evropskega bančnega organa (EBA) z dne 29. novembra 2024 z naslovom *Risk Assessment Questionnaire (RAQ) – Autumn 2024* (Vprašalnik za oceno tveganja – jesen 2024),

– ob upoštevanju poročila EBA z dne 4. avgusta 2023 z naslovom *Machine learning for internal rating-based models* (Strojno učenje za modele, ki temeljijo na notranjih bonitetnih ocenah),

– ob upoštevanju publikacije Evropske centralne banke z dne 7. maja 2024 z naslovom *The rise of artificial intelligence: benefits and risks for financial stability* (Vzpon umetne inteligence: koristi in tveganja za finančno stabilnost),

– ob upoštevanju delovnega dokumenta Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj z dne 15. decembra 2023 z naslovom *Generative Artificial Intelligence in finance* (Ustvarjalna umetna inteligenca v financah),

– ob upoštevanju poročila Banke za mednarodne poravnave z dne 12. decembra 2024 z naslovom *Regulating AI in the financial sector: recent developments and main challenges* (Urejanje umetne inteligence v finančnem sektorju: nedavni razvoj in glavni izzivi),

– ob upoštevanju poročila Banke za mednarodne poravnave z dne 13. junija 2024 z naslovom *Intelligent financial system: how AI is transforming finance* (Inteligentni finančni sistem: kako umetna inteligenca spreminja finance),

– ob upoštevanju poročila skupine strokovnjakov G7 na visoki ravni z dne 19. decembra 2024 z naslovom *Artificial Intelligence and Economic and Financial Policy Making* (Umetna inteligenca ter oblikovanje gospodarske in finančne politike),

– ob upoštevanju poročila Odbora za finančno stabilnost z dne 14. novembra 2024 z naslovom *The Financial Stability Implications of Artificial Intelligence* (Učinki umetne inteligence na finančno stabilnost),

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1624 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. maja 2024 o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja ali financiranje terorizma[1],

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1689 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o določitvi harmoniziranih pravil o umetni inteligenci in spremembi uredb (ES) št. 300/2008, (EU) št. 167/2013, (EU) št. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 in (EU) 2019/2144 ter direktiv 2014/90/EU, (EU) 2016/797 in (EU) 2020/1828 (Akt o umetni inteligenci)[2],

– Uredba (EU) 2022/2554 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2022 o digitalni operativni odpornosti za finančni sektor in spremembi uredb (ES) št. 1060/2009, (EU) št. 648/2012, (EU) št. 600/2014, (EU) št. 909/2014 in (EU) 2016/1011[3],

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (splošna uredba o varstvu podatkov)[4],

– ob upoštevanju Direktive (EU) 2016/97 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. januarja 2016 o distribuciji zavarovalnih produktov[5],

– ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 600/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o trgih finančnih instrumentov in spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012[6],

– ob upoštevanju Direktive 2014/65/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o trgih finančnih instrumentov ter spremembi Direktive 2002/92/ES in Direktive 2011/61/EU[7],

– ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in sveta z dne 26. junija 2013 o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja ter o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012[8],

---

[1] UL L, 2024/1624, 19.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1624/oj.
[2] UL L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj.
[3] UL L 333, 27.12.2022, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2554/oj.
[4] UL L 119, 4.5.2016, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj.
[5] UL L 26, 2.2.2016, str. 19, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2016/97/oj.
[6] UL L 173, 30.7.2014, str. 84, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/600/oj.
[7] UL L 173, 12.6.2014, str. 349, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/65/oj.
[8] UL L 176, 27.6.2013, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/575/oj.

– ob upoštevanju Direktive 2013/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o dostopu do dejavnosti kreditnih institucij in bonitetnem nadzoru kreditnih institucij in investicijskih podjetij, spremembi Direktive 2002/87/ES in razveljavitvi direktiv 2006/48/ES in 2006/49/ES[9],

– ob upoštevanju Direktive 2011/61/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2011 o upraviteljih alternativnih investicijskih skladov in spremembah direktiv 2003/41/ES in 2009/65/ES ter uredb (ES) št. 1060/2009 in (EU) št. 1095/2010[10],

– ob upoštevanju Direktive 2009/138/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti zavarovanja in pozavarovanja (Solventnost II)[11],

– ob upoštevanju Direktive 2009/65/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o kolektivnih naložbenih podjemih za vlaganja v prenosljive vrednostne papirje (KNPVP)[12],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 3. maja 2022 o umetni inteligenci v digitalni dobi[13],

– ob upoštevanju člena 55 Poslovnika;

– ob upoštevanju poročila Odbora za ekonomske in monetarne zadeve (A10-0000/2025),

A. ker je akt EU o umetni inteligenci prvi celovit regulativni okvir za umetno inteligenco;

B. ker sta v aktu o umetni inteligenci opredeljena dva primera uporabe z visokim tveganjem za sektor finančnih storitev, in sicer uporaba sistemov umetne inteligence za točkovanje potrošniških kreditov in ocene kreditne sposobnosti ter za ocene tveganja in oblikovanje cen življenjskih in zdravstvenih zavarovanj;

C. ker je sistem umetne inteligence opredeljen kot sistem, temelječ na napravah, ki je zasnovan za delovanje z različnimi stopnjami avtonomije in lahko po uvedbi izkaže prilagodljivost ter za eksplicitne ali implicitne cilje iz prejetih vhodnih podatkov sklepa, kako ustvariti izhodne podatke, kot so napovedi, vsebine, priporočila ali odločitve, ki lahko vplivajo na fizična ali virtualna okolja;

D. ker sistemi, ki se uporabljajo za izboljšanje matematične optimizacije ali za pospešitev in približevanje tradicionalnih uveljavljenih metod optimizacije, kot so linearne ali logistične regresijske metode, ne spadajo na področje uporabe opredelitve sistema umetne inteligence;

Stanje uvajanja umetne inteligence na področju finančnih storitev

1. je seznanjen s široko in raznoliko uporabo umetne inteligence v sektorju finančnih storitev EU, pri čemer se strojno učenje v dolgotrajni uporabi in generativna umetna

[9] UL L 176, 27.6.2013, str. 338, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2013/36/oj.
[10] UL L 174, 1.7.2011, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/61/oj.
[11] UL L 335, 17.12.2009, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/138/oj.
[12] UL L 302, 17.11.2009, str. 32, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/65/oj.
[13] UL C 465, 6.12.2022, str. 65.

inteligenca vse pogosteje uporabljata kot podporno orodje; poudarja, da je večina primerov uporabe umetne inteligence namenjena racionalizaciji zalednih postopkov, pri čemer večina aplikacij pomeni inovacije z majhnim tveganjem in ne inovacij z visokim tveganjem, le omejeno število primerov uporabe je namenjeno uporabnikom, avtopilotnih primerov uporabe pa ni[14];

2. poudarja, da lahko uporaba umetne inteligence v finančnih storitvah prinese družbene koristi, vključno z odkrivanjem goljufij, pregledi za preprečevanje pranja denarja, podporo strankam, spremljanjem transakcij, preverjanjem sankcij, obravnavanjem zahtevkov, personaliziranim finančnim svetovanjem, oceno kreditnega tveganja, pomočjo pri zagotavljanju skladnosti z zakonodajo, uvajanjem strank in preverjanjem identitete, nadzorom trga in spremljanjem zlorabe trga;

3. ugotavlja, da glavna tveganja, povezana z uporabo umetne inteligence v finančnih storitvah, izhajajo iz kakovosti, točnosti in reprezentativnosti podatkov, na katerih se modeli učijo, ter potrebe po zagotavljanju zanesljivega upravljanja podatkov, preprečevanju diskriminatornih rezultatov in preprečevanju sistemske pristranskosti; je seznanjen z izzivi, povezanimi z ranljivostmi na področju kibernetske varnosti in razložljivostjo sistemov umetne inteligence;

4. se zaveda, da so finančne institucije sprejele preudaren in postopen pristop k razvoju in uvajanju sistemov umetne inteligence, da bi zagotovile skladnost z obstoječo medsektorsko in sektorsko zakonodajo; poudarja, da je lahko ta preudaren pristop tudi posledica neizkazanega povpraševanja strank ter njihovih spreminjajočih se pričakovanj in pomislekov glede tveganja;

5. je seznanjen z odvisnostjo finančnih akterjev EU od ponudnikov tehnologije iz tretjih držav za programsko opremo in orodja umetne inteligence, kar lahko privede do tveganja koncentracije in zmanjša pogajalsko moč finančnih institucij pri pogajanjih ali spreminjanju pogodbenih pogojev za storitve umetne inteligence; poudarja, da morajo imeti podjetja EU možnost, da za razvoj in uporabo umetne inteligence uporabljajo obstoječo infrastrukturo v oblaku; vendar podpira pobude EU za spodbujanje razvoja umetne inteligence in računalništva v oblaku;

Regulativno okolje za umetno inteligenco na področju finančnih storitev

6. poudarja, da je sektor finančnih storitev zelo reguliran in da zanj velja več sektorskih zakonodajnih aktov na nacionalni ravni in na ravni EU, ki od akterjev zahtevajo obvladovanje tveganj na različnih področjih, vključno z varstvom podatkov, linijo podatkov, kakovostjo podatkov, upravljanjem podatkov, operativno odpornostjo, zunanjim izvajanjem, tveganjem modela, diskriminatornimi rezultati ter tržnim in kreditnim tveganjem, ki skupaj tvorijo okvir za uvajanje in upravljanje umetne inteligence v sektorju finančnih storitev[15];

[14] Vprašalnik EBA za oceno tveganja – jesen 2024; poročilo EIOPA o digitalizaciji evropskega zavarovalniškega sektorja; poročilo ESMA o umetni inteligenci v investicijskih skladih EU.

[15] vidni primeri ustrezne sektorske zakonodaje vključujejo uredbo o kapitalskih zahtevah, direktivo o kapitalskih zahtevah, direktivo Solventnost II, direktivo o distribuciji zavarovalnih produktov, uredbo o trgih finančnih instrumentov, direktivo o trgih finančnih instrumentov, akt o digitalni operativni odpornosti, direktivo o upraviteljih alternativnih investicijskih skladov in direktivo o KNPVP ter spremljajoče smernice in regulativne

7. izraža zaskrbljenost zaradi regulativnih prekrivanj in pravnih negotovosti med aktom o umetni inteligenci in sektorsko zakonodajo;

8. opozarja, da akt o umetni inteligenci omogoča omejena odstopanja za finančne institucije, kadar v pravu EU o finančnih storitvah obstajajo enakovredne zahteve; izraža zaskrbljenost, ker ni dovolj smernic za razlago teh regulativnih prekrivanj in medsebojnih vplivov; svari pred sprejetjem maksimalističnega pristopa k razlagi akta o umetni inteligenci, ki bi dodatno zapletel skladnost finančnih institucij; priznava izziv, ki izhaja iz dejstva, da imajo nadzorne agencije različne pravne razlage in pričakovanja glede uporabe pravnega reda, kar povzroča razdrobljenost enotnega trga;

9. izraža zaskrbljenost, ker splošna uredba o varstvu podatkov in njene zahteve glede najmanjšega obsega podatkov, omejitve namena, privolitve strank in obdelave osebnih podatkov s strani finančnih institucij omejujejo uporabo umetne inteligence v finančnih storitvah;

Priporočila za zagotovitev odgovorne uporabe umetne inteligence v finančnih storitvah

10. obžaluje, da EU zaostaja pri inovacijah in naložbah na področju umetne inteligence; meni, da lahko sektor finančnih storitev kot največji porabnik za storitve in proizvode IKT deluje kot katalizator pri mobilizaciji zasebnih naložb v umetno inteligenco;

11. poziva Komisijo, naj zagotovi jasnost in smernice o tem, kako se obstoječi predpisi o finančnih storitvah uporabljajo za uporabo umetne inteligence v finančnih storitvah; meni, da bi moral biti cilj teh smernic omogočiti uporabo umetne inteligence v sektorju finančnih storitev; poziva k doslednim opredelitvam in poenostavitvi regulativnega okvira, da bi preprečili podvajanje zahtev, vključno z zahtevami glede poročanja o oceni tveganja;

12. svari pred sprejetjem nove sektorske zakonodaje za ureditev umetne inteligence na področju finančnih storitev, saj že obstajajo sektorska pravila, ki urejajo uvajanje umetne inteligence; meni, da bi to ustvarilo dodatno zapletenost in negotovost ter sektorju na koncu odvzelo koristi uporabe umetne inteligence; močno priporoča Komisiji in državam članicam, naj se uskladijo, da bi preprečile čezmerno prenašanje ustrezne zakonodaje in ustvarjanje novih ovir na čezmejnih trgih;

13. poziva evropske in nacionalne nadzorne organe, naj podprejo uvajanje umetne inteligence s spodbujanjem doslednih razlag in izogibanjem prestrogi uporabi obstoječih predpisov; meni, da bi lahko sektor finančnih storitev prikrajšali za koristi umetne inteligence, če ne bi podprli njene uporabe; poudarja, da sta odnos in pristop nadzornikov enako pomembna kot sama pravila; priporoča, naj se pri nadzornih prizadevanjih namesto abstraktnim ali teoretičnim pomislekom da prednost otipljivim, operativnim tveganjem, kadar so ugotovljena;

14. meni, da bodo za velike spremembe pri uporabi umetne inteligence potrebna ustrezna znanja in spretnosti ter talenti, saj je uporaba umetne inteligence odvisna od človeških zmogljivosti; podpira ukrepe industrije za izboljšanje razumevanja in odgovorne uporabe tehnologije umetne inteligence v tem sektorju; poziva k večji jasnosti v zvezi z

---

tehnične standarde evropskih nadzornih agencij;

zahtevami iz akta o umetni inteligenci, da morajo finančne institucije izpolnjevati zahteve glede pismenosti na področju umetne inteligence;

°

° °

15. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.

OBRAZLOŽITEV

To poročilo preučuje uporabo in vpliv umetne inteligence v sektorju finančnih storitev in regulativnem okolju. Poročevalka ponuja politična priporočila za omogočanje uporabe umetne inteligence v finančnih storitvah in pojasnitev regulativnih prekrivanj. Poročilo obravnava vidike, značilne za sektor finančnih storitev, in ne zajema zadev, ki spadajo v pristojnost drugih odborov.

Poročevalka meni, da je bistveno, da politična razprava o umetni inteligenci na področju finančnih storitev dejansko temelji na konkretnih in verjetnih vprašanjih. Ustrezno je treba upoštevati obstoječi pravni okvir in dejansko stanje uporabe tehnologije v finančnih storitvah, ne pa špekulirati o abstraktnih ali teoretičnih pomislekih.

Poročilo se zato začne z analizo uvajanja umetne inteligence v sektorju. Ugotavlja, da je namen večine primerov uporabe umetne inteligence zmanjšati stroške z racionalizacijo operacij in ne ustvariti novih tokov prihodkov. Večina primerov uporabe so inovacije z majhnim tveganjem in ne inovacije z visokim tveganjem, torej lahko rečemo, da je uvajanje umetne inteligence na področju financ preudarno. Še zdaleč nismo priča finančnemu sistemu, ki bi ga vodili avtonomni, avtopilotni modeli umetne inteligence, ki ogrožajo finančno stabilnost in interese potrošnikov, ali ki bi bil močno odvisen od takih modelov.

V resnici je ravno nasprotno: sektor je tako močno reguliran, fiduciarna odgovornost finančnih institucij pa je tako visoka, da je za levji delež primerov uporabe značilno nizko tveganje, v postopek pa je večinoma vključen človeški strokovnjak. Vendar imata širjenje in uporaba tehnologij umetne inteligence v sektorju finančnih storitev velik potencial. Poleg tega, da lahko umetna inteligenca izboljša učinkovitost sektorja in potrošniške storitve ter okrepi konkurenčnost evropskih podjetij, lahko podpira tudi učinkovitejše preprečevanje pranja denarja in odkrivanje goljufij.

Pri tem ne želimo reči, da je uvajanje umetne inteligence na področju finančnih brez tveganj. Vprašanje kakovosti podatkov, razložljivosti in preglednosti umetne inteligence je, kot drugje, izziv tudi na tem področju. Vendar je sektor finančnih storitev s številnimi podrobnimi direktivami in uredbami v dobrem položaju za obvladovanje teh tveganj. V skladu z zakonodajo EU o finančnih storitvah morajo imeti finančne institucije, ne glede na to, ali gre za banke, zavarovalnice ali upravljavce premoženja, vzpostavljene sisteme za kakovost podatkov, linijo podatkov, upravljanje podatkov, operativno odpornost, zunanje izvajanje, tveganje modela, tveganja koncentracije, diskriminatorne rezultate itd., kar zagotavlja okvir za uvajanje in upravljanje umetne inteligence. Ker se bo umetna inteligenca v financah še naprej uvajala, bo ključnega pomena, da se ta tveganja še naprej spremljajo in da se strokovnjakom za financiranje zagotovijo viri, usposabljanje in pismenost na področju umetne inteligence.

Druga možnost je, da se uporabi restriktiven pristop k uvajanju umetne inteligence na področju financ z novo zakonodajo zaradi strahu pred neznanimi učinki ali ker nam sedanje stanje ustreza. Takšna politika bi sektor finančnih storitev prikrajšala za možnost uporabe umetne inteligence. To bi na koncu ogrozilo konkurenčnost sektorja, kakovost ponujenih storitev in koristi za potrošnike. Negativno bi vplivalo tudi na naložbe v tehnologije umetne inteligence, saj sektor finančnih storitev največ porabi za storitve in proizvode IKT. To možnost bi morali zavreči glede na svetovno tekmo na področju umetne inteligence, zapleteno geopolitično realnost, na kateri temelji, in dejstvo, da EU pri tem že zaostaja.

PRILOGA: SUBJEKTI ALI OSEBE, OD KATERIH JE POROČEVALKA PREJEL PRISPEVKE

V skladu s členom 8 Priloge I Poslovnika poročevalka izjavlja, da je pri pripravi osnutka poročila prejela prispevke od naslednjih subjektov ali oseb:

Subjekt in/ali oseba
Associazione Bancaria Italiana
L'Autorité de contrôle prudentiel et de résolution (ACPR), Banque de France
BlackRock
Bundesverband deutscher Banken e.V.
Danske Bank A/S
Deutsche Bank AG
European Banking Authority (EBA)
European Banking Federation
European Commission (DG FISMA)
European Fund and Asset Management Association (EFAMA)
European Insurance and Occupational Pensions Agency (EIOPA)
European Securities and Markets Authority (ESMA)
Eurofinas
Febelfin
Fédération bancaire française
Finance Denmark
Finance Sweden
Finance Watch
Finansförbundet (Financial Sector Union of Sweden)
Finansinspektionen (Financial Supervisory Authority, Sweden)
Finanssiala ry - Finance Finland
GDV - German Insurance Association
Insurance Europe
Klarna Bank AB
Mastercard Europe
Mistral AI
Nordea Bank Abp
OpenAI OpCo, LLC
Rabobank
Salesforce Inc.
Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ)
Société Générale
Stripe, Inc.
Svenska Handelsbanken AB
Svensk Försäkring (Insurance Sweden)
Swedish Financial Technology Association
Swedbank AB (publ)
The Alan Turing Institute
Trygg-Hansa

Priprava tega seznama je v izključni pristojnosti poročevalke.

Če so na seznamu navedene fizične osebe z imenom ali njihovo funkcijo ali z obema, poročevalka izjavlja, da je zadevne fizične osebe seznanila z obvestilom Evropskega parlamenta o varstvu podatkov št. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), v katerem so opredeljeni pogoji, ki veljajo za obdelavo njihovih osebnih podatkov, ter pravice, povezane s to obdelavo.